

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม
Problems and Obstacles on Bookkeeping of Local Identity Farmers in Maha Sarakham Province

อมร โทथा¹, นาวา มาสวนจิก², ปิยะวรรณ ยางคำ³, ชีระศักดิ์ เกียงขวา⁴, กชนิภา วานิชกิตติกูล⁵

Amorn Thotham¹, Nava Masaunjik², Piyawan Yangkham³, Thirasak Kiangkhwa⁴, Kotchanipa Wanichkittikul⁵

คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Faculty of management science, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

¹ E-mail : thotham_am@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2467-2904>

² E-mail : navallou@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8217-8475>

³ E-mail : piyawan_ting@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7078-1872>

⁴ E-mail : thirasak.rmu@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4641-3743>

⁵ E-mail : kotchanipa.81@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4641-3743>

Received 17/02/2023

Revised 14/03/2023

Accepted 24/03/2023

บทคัดย่อ

การทำธุรกิจจำเป็นต้องมีการรับเงิน จ่ายเงิน จึงจำเป็นต้องมีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อเป็นเครื่องมือดูแลการเงินและพัฒนาธุรกิจให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งการเกษตรที่เป็นอาชีพหลัก ในหลายประเทศ ที่จำเป็นต้องบันทึกการรับ-จ่ายเงินในการเกษตรเพื่อที่จะนำมาใช้ในการวางแผนการลดต้นทุน และสร้างรายได้และยั่งยืนต่อไป ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่น และ (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำบัญชีแตกต่างกัน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 217,620 คน และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test (ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่น มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก (2) เกษตรพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุแตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (3) เกษตรพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) และ (4) เกษตรพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามที่มีประสบการณ์ทำบัญชี

[709]

Citation:

อมร โทथा, นาวา มาสวนจิก, ปิยะวรรณ ยางคำ, ชีระศักดิ์ เกียงขวา และกชนิภา วานิชกิตติกูล. (2566). ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (2), 709-722

Thotham, A., Masaunjik, N., Yangkham, P., Kiangkhwa, T., & Wanichkittikul, K. (2023). Problems and Obstacles on Bookkeeping of Local Identity Farmers in Maha Sarakham Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (2), 709-722; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.100>

แตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความร่วมมือและประสานงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัญหาและอุปสรรค; การจัดทำบัญชี; เกษตรกร

Abstract

Running a business requires receipt of money and payment, therefore it is essential to have accurate and complete accounting records to be a tool for financial care and business development for efficiency. Including agriculture as the main occupation in many countries. It is necessary to record receipts and payments in agriculture to be used in planning to reduce costs and generate income and sustainability. Thus, this research aims: (1) To study the level of problems and obstacles in the accounting of local identity farmers; and (2) To compare the levels of problems and barriers in the accounting of indigenous farmers that are of different ages, levels of education, and bookkeeping experiences is quantitative research. The population is 217,620 local identity farmers in Maha Sarakham Province and 400 sample groups in the research and questionnaires are a research tool. The statistics used to analyze the data are average, standard deviation, and F-test (ANOVA). The results of the research showed: (1) Indigenous identity farmers had problems and obstacles in overall accounting: in the sides of knowledge and ability, documentation and accounting methods, cooperation and coordination, and operational tools in a high level; (2) Indigenous agriculture in Mahasarakham province of different ages had problems and obstacles in overall and individual accounting, including: knowledge and abilities, documentation and accounting methods, cooperation and coordination, and the tools used in the operation were different in the statistically significant at the level of 0.05; (3) Indigenous agriculture in Mahasarakham province with different levels of education had problems and obstacles in overall and individual accounting, including: knowledge and ability, documentation and accounting methods, cooperation and coordination and operational tools were no different ($p>0.05$); and (4) indigenous agriculture in Mahasarakham province with different bookkeeping experiences had problems and obstacles in overall and individual accounting, including: knowledge, abilities, cooperation and coordination differed statistically significantly at the level of 0.05.

Keywords: Problems and Obstacles, Bookkeeping, Farmers

บทนำ

ภาคการเกษตรของประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการระบาดของโควิด-19 ซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจสำคัญของประเทศไทยทั้งทางบวกและทางลบ จากการที่ภาคเกษตรไทยมีการพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศถึงร้อยละ 80 ของผลิตรวมรวมในประเทศ เมื่อเศรษฐกิจโลกถดถอย จึงมีความเสี่ยงที่เกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรจะสูญเสียโอกาสด้านรายได้ จากปริมาณผลผลิตที่มีความต้องการตลาดลดน้อยลงซึ่งมีผลให้เกิดการลดลงด้านราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกแนวโน้มดัชนีราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกที่สำคัญปรับตัวลดลง เช่น สินค้ากลุ่มพืชอาหาร ลดลงร้อยละ 1.9 สินค้าพืชน้ำมัน ลดลงร้อยละ 4.3 น้ำตาล ลดลงร้อยละ 19 น้ำมันโคและผลิตภัณฑ์นม ลดลงร้อยละ 3 มีดัชนีราคาลดลงต่อเนื่อง ทำให้มูลค่าผลผลิตรวมภาคเกษตรลดลงหรือเสียโอกาสไป (คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์, 2564) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและนโยบายภาครัฐ จึงให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยเชื่อว่าหากเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเจริญเติบโตสูงขึ้นจะส่งผลให้รายได้ของประชากรสูงขึ้นเช่นกัน ปัจจุบันเกษตรกรของประเทศไทยนั้นประสบปัญหารายได้ค่อนข้างน้อยมีความเป็นอยู่ที่ยากจน ก่อให้เกิดความอ่อนแอในเศรษฐกิจฐานรากที่อยู่ในชุมชนของเกษตรกร โดยการดำเนินชีวิตของเกษตรกรจะอาศัยเวลาว่างจากการทำนาทำไร่ มาผลิตสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งหาวัตถุดิบมาจากทรัพยากรที่มีอยู่มาแปรรูปหรือสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถสร้างรายได้ หรือลดรายจ่ายในชีวิตประจำวันของแต่ละครอบครัว กลุ่มชุมชนได้ บรรเทาความยากจนที่ประสบอยู่ รัฐบาลได้เล็งเห็นและให้ความช่วยเหลือในประเด็นดังกล่าวอย่างจริงจัง เพื่อแก้ปัญหาความยากจนในระดับฐานรากและไปสู่ความมั่นคงของเศรษฐกิจหลักของประเทศไทยนั้นก็คือนักกลุ่มเกษตรกรนั่นเอง (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2564)

จังหวัดมหาสารคาม มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ปี พ.ศ. 2562 มูลค่า 59,208 ล้านบาท รายได้ประชากรต่อหัว ปี 2562 มีมูลค่า 75,334 บาท คิดเป็นลำดับที่ 63 ของประเทศ และเป็นลำดับที่ 8 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสาขาที่มีมูลค่าสูงสุดและมีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับจังหวัด จำแนกเป็นภาคเกษตร มีมูลค่า 11,889 ล้านบาท ซึ่งจังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ 5,291.683 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,307,301.87 ไร่ และข้อมูลสำรวจ ในปี พ.ศ. 2562 จังหวัดมหาสารคามมีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรจำนวน 2,818,489 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 85.22 ของพื้นที่จังหวัด ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพสำคัญได้แก่ การทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ (สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม, 2564) โดยมีพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวนาปี มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน ในรอบปีเพาะปลูก พ.ศ. 2563/64 พบว่า มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน 2,115,175 ไร่ มีผลผลิต 737,839 ตัน มูลค่า 7,747.30 ล้านบาท มันสำปะหลัง 156,248 ไร่ มีผลผลิต 488,907 ตัน มูลค่า 919.15 ล้านบาท อ้อยโรงงาน 76,547.21 ไร่ มีผลผลิต 548,748.30 ตัน มูลค่า 493.87 ล้านบาท กก 240 ไร่ มีผลผลิต 1,080 ตัน มูลค่า 43.20 ล้านบาท มันแกว 1,907.50 ไร่ มีผลผลิต 4,191 ตัน มูลค่า 33.40 ล้านบาท ยาสูบ 2,234 ไร่ มีผลผลิต 444.76 ตัน มูลค่า 33.11 ล้านบาท ยางพารา 11,989 ไร่ มีผลผลิต 1,604 ตัน มูลค่า 28.76 ล้านบาท ยูคาลิปตัส 9,714 ไร่ มีผลผลิต 26,705.50 ตัน มูลค่า 22.70 ล้านบาท และหม่อน 895 ไร่ มีผลผลิต 1,031.70 ตัน มูลค่า 5.99 ล้านบาท (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564) ดังนั้น ภาคการเกษตรจึงเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญของจังหวัดมหาสารคามที่สร้างรายได้เป็นหลัก แต่เนื่องจากการผลิตยังต้องอาศัยปัจจัยทางธรรมชาติเป็นสำคัญจากปัญหาภัยแล้งที่รุนแรงขึ้นทุกปี ทั้ง

[711]

Citation:

อมร โทท่า, นาวา มาสวนจิก, ปิยะวรรณ ยางคำ, ชีระศักดิ์ เกียงขวา และกชกร วานิชกิตติกูล. (2566). ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (2), 709-722

Thotham, A., Masaunjig, N., Yangkham, P., Kiangkhwa, T., & Wanichkittikul, K. (2023). Problems and Obstacles on Bookkeeping of Local Identity Farmers in Maha

Sarakham Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (2), 709-722; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.100>

ปริมาณน้ำเพื่อการเกษตร สภาพดินที่เสื่อมโทรม การระบาดของศัตรูพืช เทคโนโลยีทางการเกษตร การตลาด และการจัดจำหน่าย องค์ความรู้ในการพัฒนาเกษตรสมัยใหม่ ทำให้ส่งผลต่อผลิตภาพของผลผลิตและมูลค่า การผลิตภาคการเกษตรที่มีความเสี่ยงตลอดเวลา (สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม, 2564)

แนวทางการพัฒนาเกษตรกรเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน เพราะเป็นการเสริมสร้างให้ชุมชนรู้จักวางแผนระบบการเกษตร รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ สร้างมูลค่าเพิ่ม ส่งผลให้สามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ จันทนา พงศ์สิทธิกาญจนา (2558) ที่ว่าการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อสร้างฐานรองรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันทุกด้าน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จะต้องผลักดันและพัฒนาเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ทุกระบบ ซึ่งในปัจจุบันจำนวนเกษตรกรเป็นกลุ่มที่มีปริมาณที่สุดของประเทศ แต่กลับทำธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ และประสบปัญหาในการประกอบธุรกิจหลายประการไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านแรงงาน ด้านเทคโนโลยีการผลิต และด้านการเงินและบัญชี โดยเฉพาะปัญหาทางด้านการจัดบันทึกการขายรายบัญชี ยังมีการจัดทำบัญชีที่ไม่เป็นระบบและไม่สามารถนำข้อมูลตัวเลขที่ได้มาใช้ในการวางแผนและตัดสินใจได้ และส่งผลให้รัฐบาลไม่สามารถนำข้อมูลสู่การพัฒนาเกษตรได้อย่างจริงจังเพราะขาดการรายงานผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นผลจากการขาดการให้ความสำคัญต่อการจัดทำบัญชีเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและตัดสินใจของการดำเนินงาน ดังนั้น เมื่อเงินทุนหมดลงก็มักจะเลิกดำเนินงานในที่สุด (ขวัญชนก ห่านนิมิตกุลชัย, 2556)

การทำธุรกิจจำเป็นต้องมีการรับเงิน จ่ายเงิน จึงจำเป็นต้องมีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อเป็นเครื่องมือดูแลการเงิน และพัฒนาธุรกิจให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งขั้นตอนการทำบัญชีที่ประสบความสำเร็จนั้น ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถทางบัญชี ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ที่จะเป็นสิ่งสนับสนุนในการจัดทำบัญชีให้ครบถ้วน ถูกต้อง ก่อให้เกิดประโยชน์ของผู้ประกอบการหรือกลุ่มเกษตรกรอย่างยั่งยืนด้วยการนำข้อมูลทางการเงินไปสู่การวางแผนทางการเงิน การลงทุน การใช้ทรัพยากร การลดต้นทุนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง (ชลกนก โฆษิตคณิน และคณะ, 2560)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม และเพื่อเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ การทำบัญชีแตกต่างกัน โดยทำการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์กับการพัฒนาเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้เกษตรกรได้จัดทำบัญชีเพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบธุรกิจ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาระบบสารสนเทศในการบันทึกการขายรายต่างๆ ทางบัญชีจนถึงการรายงานและสืบค้นข้อมูลทางการเงินได้อย่างสะดวกรวดเร็วและง่ายต่อการใช้งานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามศึกษา ที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานบัญชีแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

เกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามศึกษา ที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานบัญชีแตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามศึกษา

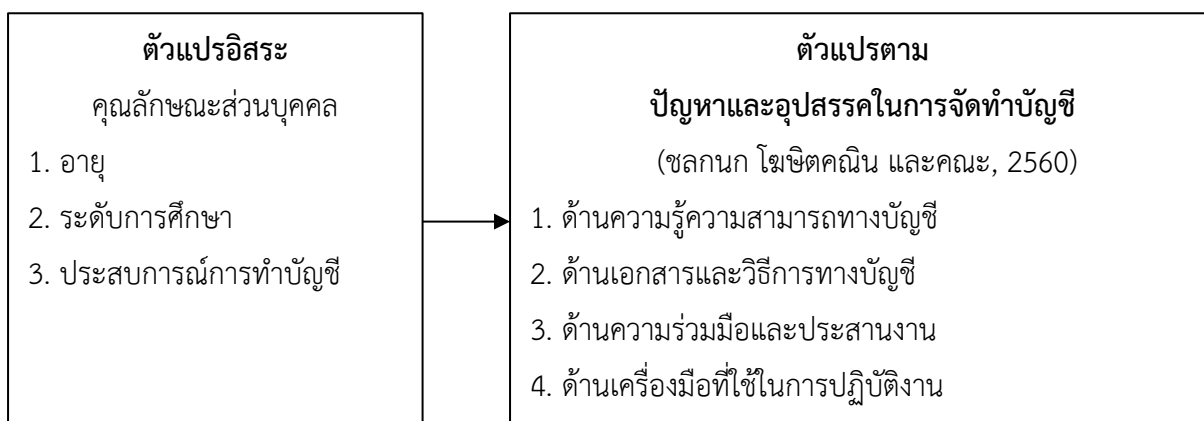
ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ได้แก่ การเก็บแบบสอบถามจากเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 400 คน โดยเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานบัญชี การบัญชี การเกษตร และตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถทางบัญชี ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดมหาสารคาม
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระหว่าง 17 กรกฎาคม – 12 สิงหาคม 2565

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในการจัดทำบัญชี จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์ในจังหวัดมหาสารคาม คณะผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: ประชากรในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 217,620 คน (สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม, 2564) ส่วนกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 400 คน โดยเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ใช้มาตราวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบ Likert Scale ผลการทดสอบค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item - total Correlation พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.841 – 0.977 และการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Test) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) พบว่า ค่าอยู่ระหว่าง 0.965 – 0.986 (บุญชม ศรีสะอาด. 2560)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล: (1) ผู้วิจัยสำรวจพื้นที่เกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (2) จัดทำแบบสอบถามมีจำนวน 400 ชุด เท่ากับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ (3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นตามกลุ่มพื้นที่ที่เพาะปลูก และ (4) นำแบบสอบถามที่ได้จากการสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ พบว่า มีจำนวน 400 คน ที่ได้ตอบกลับอย่างสมบูรณ์ จึงได้ลงข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อประมวลผลข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล: (1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) นำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และ (2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว F-test (One Way ANOVA) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (บุญชม ศรีสะอาด. 2560)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ ดังนิตารายที่ 1 ความถี่และร้อยละของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม

เกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	43	10.80
1.2 หญิง	357	89.20
รวม	400	100.00
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 45 ปี	40	10.00
2.2 45-50 ปี	86	21.50
2.3 51 - 55 ปี	112	28.00
2.4 มากกว่า 55 ปี	162	40.50
รวม	400	100.00
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	177	44.20
3.2 มัธยมศึกษา หรือ ปวช.หรือ ปวส.	186	46.50
3.3 ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	37	9.20
รวม	400	100.00
4. ประสบการณ์การทำงาน		
4.1 น้อยกว่า 1 ปี	65	16.20
4.2 1- 3 ปี	266	66.50
4.3 3-5 ปี	59	14.80
4.4 มากกว่า 5 ปี	10	2.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า เกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 89.20) มีอายุมากกว่า 55 ปี (ร้อยละ 40.50) รองลงมาอายุ 51-55 ปี (ร้อยละ 28.00) ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาหรือ ปวช. หรือ ปวส. (ร้อยละ 46.50) รองลงมาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 44.20) และ ประสบการณ์การทำงาน 1-3 ปี (ร้อยละ 66.50) รองลงมา น้อยกว่า 1 ปี (16.20)

2. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ใน จังหวัดมหาสารคาม โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการตลาดดิจิทัลโดยรวมและเป็นรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมและเป็นรายด้าน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหาและอุปสรรค
1. ด้านความรู้ความสามารถ	4.48	0.73	มาก
2. ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี	4.48	0.80	มาก
3. ด้านความร่วมมือและประสานงาน	4.47	0.78	มาก
4. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	4.46	0.78	มาก
โดยรวม	4.47	0.75	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า เกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี มีค่าเฉลี่ย 4.48 ด้านความร่วมมือและประสานงาน มีค่าเฉลี่ย 4.47 และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 4.46

3. การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำบัญชีแตกต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว F-test (One Way ANOVA) ดังนี้

3.1 อายุ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุแตกต่างกัน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
1. ด้านความรู้ความสามารถ	ระหว่างกลุ่มภายใน	3	8.136	2.712	5.233	0.001*
	กลุ่ม	396	205.216	0.518		
	รวม	399	213.352			
2. ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี	ระหว่างกลุ่มภายใน	3	12.256	4.085	6.711	0.000*
	กลุ่ม	396	241.071	0.609		
	รวม	399	253.327			

ปัญหาและอุปสรรคในการ จัดทำบัญชี	แหล่งของ ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
3. ด้านความร่วมมือและ ประสานงาน	ระหว่างกลุ่มภายใน	3	11.301	3.767	6.457	0.000*
	กลุ่ม	396	231.021	0.583		
	รวม	399	242.322			
4. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการ ปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่มภายใน	3	12.709	4.236	7.161	0.000*
	กลุ่ม	396	234.256	0.592		
	รวม	399	246.965			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่มภายใน	3	10.846	3.615	6.534	0.000*
	กลุ่ม	396	219.114	0.553		
	รวม	399	229.960			

จากตารางที่ 3 พบว่า เกษตรพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุแตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ระดับการศึกษา

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ปัญหาและอุปสรรคในการ จัดทำบัญชี	แหล่งของ ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
1. ด้านความรู้ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.231	0.615	1.152	0.317
	ภายในกลุ่ม	397	212.121	0.534		
	รวม	399	213.352			
2. ด้านเอกสารและวิธีการ ทางบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	2	1.235	0.618	0.972	0.379
	ภายในกลุ่ม	397	252.092	0.635		
	รวม	399	253.327			
3. ด้านความร่วมมือและ ประสานงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.048	0.524	0.862	0.423
	ภายในกลุ่ม	397	241.274	0.608		
	รวม	399	242.322			

[717]

Citation:

อมร โทหา, นาวา มาสวนจิก, ปิยะวรรณ ยางคำ, ชีระศักดิ์ เกียงขวา และกษนิภา วานิชิตติกุล. (2566). ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (2), 709-722

Thotham, A., Masaunjik, N., Yangkham, P., Kiangkhwa, T., & Wanichittikul, K. (2023). Problems and Obstacles on Bookkeeping of Local Identity Farmers in Mahasarakham Province. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (2), 709-722; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.100>

ปัญหาและอุปสรรคในการ จัดทำบัญชี	แหล่งของ ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
4.ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการ ปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.530	0.765	1.237	0.291
	ภายในกลุ่ม	397	245.435	0.618		
	รวม	399	246.965			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.244	0.622	1.080	0.341
	ภายในกลุ่ม	397	228.716	0.576		
	รวม	399	229.960			

จากตารางที่ 4 พบว่า เกษตรพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามที่มีระดับแตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$)

3.3 ประสพการณ์ทำบัญชี

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีประสพการณ์ทำบัญชีแตกต่างกัน

ปัญหาและอุปสรรคในการ จัดทำบัญชี	แหล่งของ ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
1. ด้านความรู้ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	3	5.503	1.834	3.495	0.016*
	ภายในกลุ่ม	396	207.849	0.525		
	รวม	399	213.352			
2. ด้านเอกสารและวิธีการ ทางบัญชี	ระหว่างกลุ่ม	3	4.015	1.338	2.126	0.096
	ภายในกลุ่ม	396	249.311	0.630		
	รวม	399	253.327			
3. ด้านความร่วมมือและ ประสานงาน	ระหว่างกลุ่ม	3	7.197	2.399	4.040	0.008*
	ภายในกลุ่ม	396	235.125	0.594		
	รวม	399	242.322			
4.ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการ ปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	3	3.329	1.110	1.804	0.146
	ภายในกลุ่ม	396	243.636	0.615		
	รวม	399	246.965			

ปัญหาและอุปสรรคในการ จัดทำบัญชี	แหล่งของ ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	4.846	1.619	2.848	0.037*
	ภายในกลุ่ม	396	225.103	0.568		
	รวม	399	229.960			

จากตารางที่ 5 พบว่า เกษตรพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามที่มีประสบการณ์ทำบัญชีแตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความร่วมมือและประสานงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- 1) เกษตรกรพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก
- 2) เกษตรกรพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุ และประสบการณ์ทำบัญชีแตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน
- 3) เกษตรกรพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. เกษตรพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม มีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก โดยส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกร เมื่อเกิดปัญหาไม่สามารถแก้ไขในการจัดทำบัญชีได้ รวมทั้งวิธีการบันทึกบัญชีมีหลายขั้นตอนทำให้เกิดความยุ่งยาก ไม่มีเครื่องมือที่ใช้สนับสนุนในการจัดทำบัญชีให้เกิดความ

สะดวกสบายจึงเกิดปัญหาและอุปสรรค ส่งผลต่อการจัดทำบัญชีไม่ครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ชลคมก โฆษิตคณิน และคณะ (2560) พบว่า ระดับปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไฮดา สุตินปริดา (2561) พบว่า ปัญหา และอุปสรรคของผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกันว่า การจัดทำบัญชีมีความยุ่งยาก ซับซ้อน และปัญหา อุปสรรคในระดับมาก เป็นการขาดความรู้ความเข้าใจการจัดทำบัญชีวิสาหกิจได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน เห็น ควรมีพี่เลี้ยงจากภาครัฐ ให้การช่วยเหลือการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยฉัตร ทองแพง (2562) พบว่า ในการจัดทำบัญชีชื่อบัญชีมีมากจนเกินไปยากต่อ การทำความเข้าใจ รายละเอียดรายการเคลื่อนไหวของบัญชีต่างๆ ในการบันทึกรายการในสมุดบัญชียังไม่ ถูกต้องตามหลักการบัญชีมีแบบฟอร์มมาก ทำให้กลุ่มมีการะการจัดทำบัญชี สมุดที่จัดทำหลายเล่มทำให้ยาก ต่อความเข้าใจ

2. เกษตรพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามที่มีอายุ และประสบการณ์ทำบัญชีแตกต่างกัน มีปัญหาและ อุปสรรคในการจัดทำบัญชีโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน เนื่องจาก เกษตรที่มีอายุมาก และมีประสบการณ์ ทำบัญชีมาก่อน ย่อมที่จะได้รับผลกระทบหรือเกิดปัญหาและอุปสรรคน้อยกว่า เกษตรอายุน้อยและมี ประสบการณ์น้อย เพราะการทำบัญชีนั้นจะต้องอาศัยการฝึกฝนทักษะในการบันทึกรายการให้เกิดความเข้าใจ และคุ้นเคยกับรายการนั้น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดการบันทึกผิดพลาด ประสบการณ์ย่อมทำให้การทำบัญชีได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และง่ายขึ้นเรื่อยๆ เพราะอายุและประสบการณ์ที่ได้ศึกษาค้นคว้านั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ อลิษา เรืองบุญญา (2554) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีระบบบัญชีเกณฑ์คงค้างของ ผู้ทำบัญชีสถานบริการภาครัฐ ในกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดปทุมธานีซึ่งพบว่า ประสบการณ์ทำงานที่ แตกต่างกันทำให้มีปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีกับปัญหาในการจัดทำบัญชีเกณฑ์คงค้างแตกต่างกัน

3. เกษตรพื้นถิ่นในจังหวัดมหาสารคามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการ จัดทำบัญชีโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านเอกสารและวิธีการทางบัญชี ด้านความ ร่วมมือและประสานงาน และด้านเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก โดยส่วนใหญ่ เกษตรกรไม่ได้เรียนในระดับสถาบันอุดมศึกษา ไม่ได้เล่าเรียนการทำบัญชีโดยเฉพาะมาก่อน ซึ่งแต่ละคนจะต้อง ศึกษาจากแนวทางที่หน่วยงานภาครัฐมาให้ความรู้เท่านั้น หรือแม้แต่บางรายยังไม่ได้มีการบันทึกบัญชีอย่างเต็ม รูปแบบและขั้นตอนของการทำบัญชีมาก่อน ดังนั้น เกษตรกรจึงพบปัญหาและอุปสรรคในการทำบัญชีไม่ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยฉัตร ทองแพง (2562) พบว่า ในการจัดทำบัญชีชื่อบัญชีมีมาก จนเกินไปยากต่อการทำความเข้าใจ รายละเอียดรายการเคลื่อนไหวของบัญชีต่างๆ ในการบันทึกรายการใน สมุดบัญชียังไม่ถูกต้องตามหลักการบัญชีมีแบบฟอร์มมาก ทำให้กลุ่มมีการะการจัดทำบัญชี สมุดที่จัดทำหลาย เล่มทำให้ยากต่อความเข้าใจ

ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย:** ผลการวิจัยที่ค้นพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของเกษตรกรโดยรวม อยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางนโยบาย ส่งเสริมและสนับสนุนการให้ความรู้และประโยชน์ในการจัดทำบัญชีเพื่อนำไปใช้ในการต้นทุนของการทำเกษตร และเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การลงทุนทางการเงินให้กับสถาบันการเงินได้ด้วย และหน่วยงานทางการศึกษา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในสาขาบัญชี เพื่อให้เห็นแนวทางการพัฒนาเกษตรกร โดยสามารถบริการวิชาการสู่การเรียนการสอนและวิจัยในเชิงพัฒนาพื้นที่กลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มวิสาหกิจในจังหวัดมหาสารคามต่อไป

2. **ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย:** ผลการวิจัยที่ค้นพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี ดังนั้น ควรมีการวิจัยการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาสู่การพัฒนาให้เกิดผลลัพธ์เชิงเศรษฐกิจโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงพัฒนา เพื่อสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปประยุกต์ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรใช้กลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษาเดิมของเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อใช้เป็นข้อมูลและความคิดเห็นที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. **ข้อจำกัดสำหรับงานวิจัย:** ผลการวิจัยที่ค้นพบปัญหาและอุปสรรคโดยรวม อยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุก ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้รวบรวมข้อมูลเพียงเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคาม เป็นข้อมูลเฉพาะจังหวัด ซึ่งขาดข้อมูลจังหวัดอื่น ระดับภาค และระดับประเทศ ที่สามารถนำข้อมูลไปขยายสู่กว้างต่อไป และการนำผลการวิจัยไปใช้ในจังหวัดอื่น/ภาค/ระดับประเทศที่นอกเหนือจากการศึกษา อาจจะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม เนื่องจากงานวิจัยศึกษาบริบทเฉพาะเกษตรกรอัตลักษณ์พื้นที่ในจังหวัดมหาสารคามเท่านั้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

ขวัญชนก ห่านนิมิตกุลชัย. (2556). *แนวปฏิบัติและปัญหาในการจัดทำบัญชีของผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสกลนคร*. งานวิจัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร.

คณะกรรมการธิการการเกษตรและสหกรณ์. (2564). *ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทยจากโรคติดต่อเชื้อโคโรนาไวรัส (COVID-19) และข้อเสนอแนะเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติตามสถานการณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

-
- จันทนา พงศ์สิทธิกาญจนา (2558). แนวทางการจัดการที่มีคุณภาพ ของวิสาหกิจชุมชน เพื่อการบรรลุ ยุทธศาสตร์ด้านการอยู่ดีมีสุข ใน จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Slipakorn University*. 8 (2), 2039-2053.
- ชลกมล โฆษิตคณิน และคณะ. (2560). ปัญหาและอุปสรรคและแนวทางการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครปฐม, *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 10(3), 2138-2151.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปิยฉัตร ทองแพง. (2562). แนวทางการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลผักไหม อำเภอยะหริ่ง จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิชาการ*. 13(1), 108 – 118.
- สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2566-2570*. มหาสารคาม : สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). *ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน*. Retrieved on June 9, 2021 from: http://www.sceb.doae.go.th/myweb_Sceb40/data/manual_smce.pdf,
- อลิณา เรืองบุญญา. (2554). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดทำบัญชีระบบบัญชีเกณฑ์คงค้างของผู้ทำบัญชีสถานบริการภาครัฐ ในกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ไฮตา สุนิตปริดา. (2561). ปัญหาและอุปสรรคของผู้จัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส. *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11*. 1735-1745.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.